

Gedeputeerde Staten**Provinciale Staten van de Provincie Zeeland**T.a.v. de voorzitter
Postbus 6001
4330 LA MIDDELBURG**onderwerp**
Zomerbrief 2020**kenmerk**
20019535
behandeld door
Drs. J.J.P. Verhage RA
+31 118 631085**verzonden**

Middelburg, 30 juni 2020

Geachte voorzitter,

De coronacrisis heeft gezorgd voor een nieuwe werkelijkheid. Tal van zekerheden, zoals de vrijheid om te gaan en staan waar je wilt, bleken van de ene op de andere dag weg te kunnen vallen. We werden dagelijks geconfronteerd met berichten over honderden slachtoffers. Scholen dicht, thuis werken, en niet meer uitgaan of op bezoek. Persconferenties van het kabinet die kijkcijferrecords braken.

Nu er langzaam maar zeker meer ruimte komt in de regels, en het leven voor het gevoel weer iets "normaler" wordt, ontstaat ook iets meer zicht op de gevolgen. Want dat bijna alle winkels, horeca en instellingen weer open zijn, betekent niet dat de omzet weer op het oude niveau terug is. Het is de vraag hoe lang dat nog doorzet, en wat de gevolgen op langere termijn zijn. De Nederlandse Bank verwacht op basis van recent onderzoek dat de economische gevolgen nog jarenlang merkbaar zullen zijn. Maar de crisis laat ook zien dat andere zaken dan geld en economie waardevol en onmisbaar zijn. Zo lijkt er meer bewustwording voor milieu en klimaat, maar ook sociale vraagstukken te ontstaan, en bieden de ontwikkelingen op gebied van thuiswerken en digitale innovaties nieuwe kansen.

Daarmee vraagt de crisis voor de toekomst ook om een heroriëntatie: welke rol en positie kiezen we, temidden van al deze ontwikkelingen? Wat wordt er van ons verwacht, welke meerwaarde kunnen wij als middenbestuur bieden? Hoe kijken we, in samenhang met alles dat de coronacrisis ons leert, naar de grote transities en vraagstukken zoals brede welvaart, energietransitie, klimaatverandering, biodiversiteit en stikstof, die nu even zijn overschaduwd, maar nog steeds niet opgelost zijn en grote prioriteit hebben? Hoe kunnen we verdere stimulerings- en steunmaatregelen in Zeeland zoveel mogelijk koppelen aan deze (langere termijn) opkomende transities en opgaven, en welke beleidskeuzes draagt dat in zich?

We onderkennen dat de coronacrisis als katalysator werkt voor verschillende vraagstukken, omdat ze door de crisis versnellen, of juist vertragen. Bijvoorbeeld doordat de sterke omslag naar thuiswerken kansen geeft om – in afstemming met onderwijsinstellingen - het openbaar vervoer effectiever in te zetten, omdat ochtendpieken verdwijnen. Maar ook op het gebied van cultuur, detailhandel, natuur en biodiversiteit zien wij kansen ontstaan.

Het zijn ontwikkelingen die nu inzet vragen om de grote transities sneller vooruit te helpen. Deze ontwikkelingen kunnen we echter niet alleen oppakken, maar vergt een gezamenlijke inspanning met onze netwerkpartners. Daarom vinden we het belangrijk om op de komende heidag daar het gesprek met u over te voeren, om samen te verkennen hoe deze ontwikkelingen passen in de grote transities waar we als Provincie mee te maken hebben, welke rol daarin voor ons, maar ook voor netwerkpartners is weggelegd, als ook welke eventuele beleidskeuzes dit in zich draagt.

In de najaarsnota geven wij u weer een integraal overzicht van de stand van zaken van dat moment, waarbij we u ook de financiële effecten ter besluitvorming voorleggen. Vooruitlopend daarop geven wij in deze zomerbrief een tussentijdse update op die onderdelen waar we gevolgen verwachten voor de

lopende begroting. Tevens schetsen we in deze brief de gevolgen van de crisis voor Zeeland. We hebben een bijlage toegevoegd, waarin we specifiek ingaan op de informatie uit deze zomerbrief.

Gevolgen van de crisis voor Zeeland

De contactbeperkende maatregelen, die vermoedelijk van kracht zullen blijven tot massavaccinatie mogelijk is, hebben grote economische gevolgen en leiden tot effecten op sociaal, cultureel, én ecologisch gebied. Hoewel alle sectoren de nadelige effecten van corona ondervinden, zien wij dat met name het MKB, detailhandel, toerisme, cultuur en openbaar vervoer zwaar getroffen worden in Zeeland.

De primaire rol om sectoren te ondersteunen ligt bij de Rijksoverheid. Zij hebben inmiddels een omvangrijk en generiek noodpakket uitgerold, waarin ondernemers in de periode tot 1 oktober 2020 op verschillende wijzen worden ondersteund. Als Provincie hebben we daarin een zeer beperkte rol. We hebben geen middelen voor grote steunmaatregelen, en wet- en regelgeving beperkt het leveren van directe inkomenssteun. Wel willen wij het 'brede' MKB naar vermogen ondersteunen, bijvoorbeeld door de Rijksregelingen zo toegankelijk mogelijk te maken. In de voorjaarsnota heeft u daarom € 2 miljoen beschikbaar gesteld voor 'noodmaatregelen MKB'. Over de verdere invulling van deze middelen hebben wij u in onze brief van 26 mei schriftelijk geformeerd. Een substantieel deel hiervan is reeds ingezet om MKB ondernemers te ondersteunen in het aanvragen van kredieten. De resterende € 1,3 miljoen zetten we als volgt in:

- Uitbreiding (€ 100.000) van de voucherregeling Zeeland Financial Matching om met name ook grote MKB ondernemers van advies te kunnen voorzien;
- Een voucherregeling (€ 300.000) voor de toeristische sector voor meervoudige (duurzame) planontwikkeling;
- Vanuit de Provincie € 33.500 beschikbaar stellen om met de gemeenten en werkgevers een gezamenlijke aanjager aan te stellen, die aan de slag gaat om de huisvestingsproblematiek vanwege corona van tijdelijke (buitenlandse) werknemers op te lossen.
- Maatregelen (€ 150.000) voor een verdere heroriëntatie op de Zeeuwse arbeidsmarkt;
- Vervolgmaatregelen (€ 200.000) naar aanleiding van het onderzoek van Panteia naar de Zeeuwse detailhandel en horeca;
- Cofinanciering (€ 200.000) om het rijksprogramma MKB-Deals voor Zeeland beschikbaar te maken;
- Een toolkit promotie (€ 50.000) voor toeristische ondernemers beschikbaar stellen;
- Vanwege de belangrijke bijdrage van cultuur en evenementen aan het Zeeuws verblijfs- en vestigingsklimaat, € 300.000 beschikbaar stellen aan het Zeeuws Cultuurfonds.

De Zeeuwse culturele sector is sterk getroffen door de crisis. Veel culturele voorzieningen geven aan dat zij in de 1,5 meter-economie niet rendabel kunnen opereren. Het ministerie van OCW heeft - naast de generieke steunmaatregelen - € 300 miljoen beschikbaar gesteld voor de landelijke culturele sector. De verwachting is echter dat een beperkt aantal Zeeuwse instellingen hiervoor in aanmerking komt. Als aanvulling op deze rijkssteunmaatregelen hebben wij daarom het initiatief genomen om Zeeuws Stimuleringsfonds Cultuur te vormen. Het fonds draagt bij aan investeringen in het nieuwe seizoen en aan het stimuleren van werkgelegenheid in de (culturele) keten. Uitgangspunt om dit te realiseren is samenwerking binnen het cultuurveld en met andere domeinen, zoals zorg en toerisme en ook transitieopgaven. We voeden we het fonds uit reeds beschikbare Provinciale middelen, waarbij we verbreding zoeken naar het Rijk, gemeenten, instellingen en bedrijven. Met het fonds willen we een vernieuwingsimpuls bewerkstelligen. Daarbij richten wij ons niet alleen op dragende culturele voorzieningen, maar is er zeker ook aandacht voor niet-gesubsidieerde en nieuwe cultuurmakers. Uiterlijk in de najaarsnota informeren wij u nader over de voortgang van het fonds. Mede afhankelijk van de voortgang is dat ook het moment dat we u mogelijk vragen aanvullende middelen voor het fonds beschikbaar te stellen. In de bijlage van deze brief gaan we nader in de op vorming van het stimuleringsfonds.

Waar nodig passen wij coulance toe bij het vaststellen van subsidies. Uitgangspunt is dat de oorspronkelijke subsidie voor kosten en verplichtingen die - toen duidelijk werd dat activiteiten door corona geen of beperkte doorgang konden vinden - wordt toegekend, ondanks dat de activiteiten niet of beperkt doorgang kunnen vinden. U heeft tevens besloten om het provinciale cultuurbeleid met maximaal 1 jaar te verlengen om zoveel mogelijk (financiële) zekerheid aan de sector te bieden.

Voor de openbaar vervoerssector heeft de minister van I&W een compensatiepakket 'beschikbaarheidsmaatregelen' van € 1,5 miljard toegezegd. Dat betekent dat de verliezen binnen de concessie openbaar busvervoer, maar ook van de Westerschelde ferry, voor 93% tot 95% worden gecompenseerd. Daarbij is afgesproken dat het resterende deel wordt gedragen door de vervoersmaatschappijen zelf.

De compensatie van de Zeeuwse scholierenabonnements voor de maanden april en mei wordt meegenomen in de aanvraag voor de beschikbaarheidsvergoeding en voor het resterende deel (max. 7%) zien we mogelijkheden om dit uit de exploitatiebegroting 2020 te dekken. Indien compensatie via de beschikbaarheidsvergoeding niet mogelijk is, doen wij PS in de najaarsnota een voorstel om deze compensatie uit Provinciale middelen te dekken.

De passages in de Westerscheldetunnel zijn fors gedaald. Over 2020 verwacht de directie van de tunnel een inkomstenderving van ongeveer € 5 miljoen. Dit zal ook tot uitdrukking komen in lagere dividenduitkeringen aan de Provincie. Voorsnog kan dit zonder verhoging van de tarieven opgevangen worden binnen de reserve WST.

De coronacrisis legt ook druk op de financiële posities van gemeenten. Reguliere taken hebben zij zoveel mogelijk gecontinueerd, waarbij de druk op sociale regelingen toeneemt en inkomstenbronnen, zoals parkeer- en toeristenbelastingen (fors) afnemen. In het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) zijn afspraken gemaakt om op korte termijn de financiële positie van de decentrale overheden te steunen. Uitgangspunt is dat de decentrale overheden er als gevolg van de crisis niet slechter voor komen te staan dan daarvoor. Voor de langere termijn is nog onduidelijk hoe de Rijksoverheid tot steun over gaat. Een verdere verslechtering van de financiële positie van gemeenten als gevolg van de coronacrisis - en een daarmee samenhangende aantasting van de gemeentelijke bestuurs- c.q. uitvoeringskracht - heeft een nadelige invloed op het kunnen participeren in interbestuurlijke opgaven. Wij hebben besloten om gemeenten coulançe te verlenen in het indienen van de stukken voor financieel en interbestuurlijk toezicht. Tevens volgen wij de financiële posities van de gemeenten nauwlettend.

Gevolgen van de crisis voor de uitvoering van de lopende begroting

Ook voor ons heeft de crisis gevolgen in de uitvoering van ons beleid. In de voorjaarsnota hebben wij aangegeven dat op tal van terreinen vertraging kan ontstaan. Snelle investeringen in digitale voorzieningen hebben er toe geleid dat, ondanks de beperkingen van digitaal vergaderen, verrassend veel uitvoering toch min of meer "gewoon" doorgang kan vinden. Grotere fysieke bijeenkomsten, die met name in de strategische opgaven soms nodig zijn, kunnen nog steeds niet doorgaan. Dat levert beperkingen in de uitvoering van onze gezamenlijke opgaven. Toch is slechts in zeer beperkte mate sprake van het vervallen van acties. Daar komt bij dat ten tijde van opstellen van deze zomerbrief, nog ruim 6 maanden resteren om acties te realiseren. Mede door de aangekondigde verlichtingen van de maatregelen lijkt veel van het voorgenomen beleid nog steeds doorgang te kunnen vinden. De effecten die we nu kunnen schetsen zijn dan ook beperkt.

Strategische opgaven

In de strategische opgaven trekken we nauw samen op met onze netwerkpartners. De contactbeperkende maatregelen zijn een vertragende factor. Dit geldt voornamelijk voor de opgaven omgevingsvisie, slimme mobiliteit en klimaatadaptie. Vanwege de wettelijke termijnen die gekoppeld zijn aan de afronding van de omgevingsvisie hebben wij u inmiddels een statenvoorstel toegezonden om de afrondingstermijn met een jaar uit te stellen. Op dit moment verwachten wij dat de andere twee opgaven ongeveer drie maanden vertraging oplopen. De strategische opgaven Zichtbaar Zeeland en Stikstof lopen nog vrijwel in de eerder voorziene plannen door. In de najaarsnota berichten wij u nader over de gevolgen.

Uitvoeringsprogramma's

Alle uitvoeringsprogramma's hebben te maken met activiteiten die geen of beperkte doorgang kunnen vinden vanwege de contactbeperkende maatregelen die gelden. En ook hier geldt dat het nu lastiger is om uitvoering samen met netwerkpartners op te pakken. Op het gebied van sport- en cultuurevenementen en -activiteiten verwachten we op dit moment een onderbesteding van ongeveer € 680.000. Marketing- en promotieactiviteiten kunnen minder plaatsvinden, waardoor we een onderbesteding van € 100.000 verwachten. Een lager beroep op de subsidieregeling OP-Zuid leidt tot een vrijval van € 150.000 aan cofinancieringsmiddelen. De lagere vraag naar openbaar vervoer is ook merkbaar bij de haltetaxi, waardoor we verwachten dat dit jaar € 250.000 budget resteert. Op het budget

natuurherstel resteert naar verwachting € 600.000, omdat (aanbesteding van) werkzaamheden tezamen met netwerkpartners achter blijven. De crisis heeft een drukkend effect op investeringsbeslissingen, waardoor verduurzamingsprojecten minder in trek zijn, en naar verwachting voor € 150.000 minder beroep gedaan wordt op Provinciale (cofinancierings)middelen.

In de voorjaarsnota hebben wij ook overwogen om een aparte strategische opgave voor het herstel van Zeeland te starten. Op dit moment zien we daar geen noodzaak toe: directe korte termijn gevolgen van de crisis worden via de uitvoeringsprogramma's opgepakt. Voor de ontwikkelingen op de wat langere termijn verkennen we met elkaar de toekomst via de bestaande strategische opgaven. Een nieuwe, aparte opgave zou juist vertragend kunnen werken, nu het vraagstuk van herstel eigenlijk al breed wordt opgepakt.

Grote projecten

Binnen de grote projecten zijn de effecten van corona (vooralsnog) beperkt. Via de kwartaalrapportages grote projecten informeren we u periodiek over de voortgang.

Bedrijfsvoering

Om de werkzaamheden van de organisatie – met inachtneming van de contactbeperkende maatregelen - zoveel mogelijk doorgang te kunnen laten vinden, zijn kosten gemaakt op het gebied van ICT-oplossingen en zijn maatregelen in de bedrijfsgebouwen getroffen. Tot op heden bedragen die kosten ongeveer € 80.000 en in de periode tot eind van het jaar verwachten we dat daar nog ongeveer € 75.000 bij komt. Anderzijds verwachten we dit jaar een besparing op de reis- en verblijfskosten van € 50.000. De aanschaf van (extra) softwarelicenties om het op afstand werken en overleggen mogelijk te maken leiden tot een structurele last van ongeveer € 100.000. Mogelijk dat op dit gebied ook gedurende het jaar nog kosten gemaakt moeten worden. In de najaarsnota berichten we u over de gevolgen voor de lopende (meerjaren)begroting. Hierin zullen dan ook de aanvullende kosten worden betrokken voor de alternatieve locatie voor uw Statenvergaderingen, voor zo ver u besluit voor de vergaderingen later dit jaar ook van een alternatieve locatie gebruik te maken.

Taakstelling onderuitputting

In de voorjaarsnota 2020 is een taakstelling onderuitputting opgenomen van € 1,75 miljoen. Onlangs hebben wij u de 8^e begrotingswijziging ter besluitvorming toegezonden, waarin u ook de stand van de budgettaire ruimte aantreft. Tevens hebben wij recent geïnformeerd over de uitkomsten van de meicirculaire en het effect op de stelpost provinciefonds. De budgettaire ruimte, tezamen met het saldo van de stelpost provinciefonds en de hiervoor genoemde effecten, zijn ruim voldoende van omvang om de taakstelling in te kunnen vullen. In de najaarsnota leggen wij u een besluit voor over het invullen van de taakstelling, als ook de bestemming van de resterende middelen.

Met vriendelijke groet,

gedeputeerde staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

Bijlagen: Bijlage bij Zomerbrief 2020.

Bijlage bij Zomerbrief 2020

Door de coronacrisis hebben we te maken met een nieuwe werkelijkheid. Tal van mensen ervaren de direct gevolgen van het virus, omdat naasten erdoor getroffen worden en dierbaren moeten missen. De maatregelen die het Rijk heeft genomen tegen de corona-uitbraak hebben een grote impact op maatschappelijk, cultureel en economisch vlak. Omdat het openbare leven vrijwel tot stilstand is gekomen heeft dat gevolgen voor tal van sectoren. Het Rijk heeft aanzienlijke middelen uitgetrokken om de impact van de crisis voor deze sectoren te verlichten. Desondanks is het ook met die maatregelen niet mogelijk alle gevolgen weg te nemen. Hoe moeilijk en complex het vaak ook is, ook de maatschappij zal zich moeten aanpassen om de 1,5 meter samenleving doorgang te kunnen laten vinden. In aanvulling op de steunmaatregelen van Rijk treffen wij ook maatregelen om de gevolgen van corona in Zeeland verder weg te nemen.

Ook voor de uitvoering van de lopende begroting, waaronder onze gezamenlijke opgaven, heeft de corona-crisis gevolgen. Door de maatregelen kunnen bepaalde activiteiten, zoals het houden van fysieke bijeenkomst en evenementen, geen of beperkte doorgang vinden. Processen kunnen daardoor vertraging oplopen. In de voorjaarsnota 2020 hebben we dit effect reeds onderkent. Ondanks dat we op dat moment nog niet konden aangeven waar de effecten daadwerkelijk optreden, hebben we wel de verwachting uitgesproken dat het onverkort uitvoeren van het ingezette beleid nagenoeg onmogelijk is. We hebben u ruimte gevraagd om op voorhand geen werkzaamheden te blokkeren of te temporiseren, maar uit te voeren wat ook daadwerkelijk uitgevoerd kan worden.

De crisis brengt veel onzekerheid met zich mee. Veel hangt af van de mate waarin de contactbeperkende maatregelen verlicht kunnen worden, ook naar de langere termijn toe, tot het moment een vaccin voorhanden is. Desondanks moeten we rekening houden dat de [effecten](#) op de langere termijn merkbaar blijven, mede doordat economieën wereldwijd getroffen zijn. Door de sterke internalisering heeft dat gevolgen voor de Nederlandse en dus ook voor de Zeeuwse economie. Onze begroting is op orde. De algemene reserve is ruimschoots in staat om de risico's af te dekken en de investeringsagenda bevat ruimte voor investeringen in Zeeland. Desondanks zijn wij geen rijke Provincie en moeten we zorgvuldig afwegen welke financiële keuzes we maken, mede in het licht van de onzekerheid over de toekomstige economische ontwikkelingen. Op dit moment onderkennen wij, mede in relatie tot de aangekondigde rijksmaatregelen, geen substantiële knelpunten door corona binnen onze begroting.

In de zomerbrief 2020 informeren wij u over de gevolgen van de crisis voor Zeeland en de effecten die het heeft voor de lopende begroting. In deze bijlage gaan we daar specifieker op in. In de najaarsnota actualiseren we zo mogelijk de informatie uit dit tussentijds bericht nader en leggen we de gevolgen en keuzes voor de Provinciale begroting ter besluitvorming aan Provinciale Staten (PS) voor.

1. Effecten corona voor Zeeland

Corona is een pandemie met een wereldwijde ontwrichting van het maatschappelijk leven. Nederland, en dus ook Zeeland, hebben ook te kampen met de gevolgen van de maatregelen die rijksoverheden hebben genomen om de gezondheids crisis te beheersen. Deze contactbeperkende maatregelen, ook wel 'lockdown' genoemd, hebben grote economische gevolgen en leiden vervolgens ook tot effecten op sociaal, cultureel, maar ook ecologisch gebied. De economie heeft te maken met verstoring van productieprocessen, afgenomen vertrouwen en vraaguitval. De 'lockdown' maatregelen beschermen onze gezondheid, maar leiden als gevolg daarvan tot minder economisch verkeer. Sectoren als de horeca, evenementen en theaters worden direct getroffen vanwege gedwongen sluitingen, maar ook vrijwel alle andere sectoren ervaren de gevolgen van de crisis.

Op verzoek van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft onderzoeksbureau Panteia een [doorrekening](#) gemaakt van de economische effecten op de verschillende sectoren, met een onderverdeling naar regio's. Binnen Nederland is Zeeland één van de vier provincies die het zwaarst wordt getroffen in de ontwikkeling van de economische groei, vanwege het relatief grote aandeel van de industrie. De Nederlandse industrie is sterk geïnternationaliseerd en daardoor gevoelig voor verstoringen in de wereldeconomie. Andere sectoren die in Zeeland ook zwaar getroffen worden zijn het MKB, detailhandel, toerisme (Vrijetijdssector) en cultuur. In dit hoofdstuk gaan we daar nader op in.

1.1. Rijksmaatregelen om grootste effecten te dempen

De primaire rol om sectoren te ondersteunen ligt bij de Rijksoverheid. Zij hebben inmiddels een omvangrijk [noodpakket](#) uitgerold, waarin ondernemers in de periode tot 1 oktober 2020 op verschillende wijzen generiek worden ondersteund:

- de Tijdelijke noodmaatregel overbrugging voor werkbehoud;
- de Tegemoetkoming Vaste Lasten MKB;
- de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo);
- de Corona Overbruggingsleningen;
- de fiscale noodmaatregelen, waaronder uitstel van betaling van belastingschulden;
- de Tijdelijke subsidieregeling loonkosten en inkomensverlies Caribisch Nederland.

Belangrijke doelstelling van dit pakket is het behouden van werkgelegenheid en het ondersteunen van bedrijven.

Voor een aantal specifieke sectoren zijn aanvullende regelingen uitgewerkt. Zo heeft het ministerie van LNV aanvullend € 650 miljoen beschikbaar gesteld voor enkele sectoren binnen de landbouw en werkt het ministerie van OC&W een regeling uit voor de culturele sector met een omvang van € 300 miljoen. Ook voor de OV-sector is inmiddels een omvangrijke beschikbaarheidsvergoeding toegezegd.

1.2. Sectoren nader bezien, in relatie tot maatregelen vanuit de Provincie

Doordat het maatschappelijk leven is ontwricht raakt de crisis iedereen. Wij hebben met een aantal andere Zeeuwse partijen het initiatief genomen om een [Zeeuwse coronamonitor](#) in te stellen, waarin op regelmatige basis geïnformeerd wordt over de gevolgen van de corona voor Zeeland.

In hoofdlijnen schetsen we hieronder, gerelateerd aan onze uitvoeringsprogramma, de effecten van de coronacrisis op Zeeland en de maatregelen die wij als Provincie (voornemens zijn om) in zetten:

Ondernemend Zeeland (Uitvoeringsprogramma regionale economie)

MKB

Het MKB heeft het zwaar te verduren. Teruglopende omzetten, waarbij kostenniveaus nagenoeg gelijk blijven, trekken een zware wissel op de ondernemingen. Onderzoeksbureau [Panteia](#) verwacht voor 2020 een krimp van de Zeeuwse economie van 7,5%. Dat is iets negatiever dan de [Rabobank](#), die uitkomt op een krimp van 6,0% tot 6,3% voor Zeeland en daarmee ook net boven de meest recente landelijke prognose van het [CPB](#) ligt. De meerjarige ontwikkelingen zijn nog ongewis, omdat die met name afhangen van de mate waarin de 'lockdown' teruggedroefd kan worden, of dat zich een tweede uitbraak van het virus voordoet waardoor maatregelen sterk aangescherpt moeten worden.

Het noodpakket van het Rijk biedt ondernemers verlichting, door het (gedeeltelijk) vergoeden van salariskosten en vaste lasten. Inmiddels zijn de 'lockdown' maatregelen teruggedroefd, zodat het maatschappelijk leven zich herpakt en het economisch verkeer weer op gang komt. Dit is een belangrijke stap voor met name de detailhandel en horeca. Op basis van [CBS gegevens](#) is geen tendens waar te nemen dat het aantal faillissementen ten opzichte van een jaar eerder fors toeneemt. Dat geeft de indicatie dat de maatregelen die het Rijk neemt om bedrijven te ondersteunen daadwerkelijk impact maken. Uiteindelijk zal pas op langere termijn duidelijk zijn wat de daadwerkelijke effecten zijn.

Om de effecten van de crisis voor het 'brede' Zeeuwse MKB inzichtelijk te krijgen, alsmede tot maatregelen te komen om deze effecten te verlichten, is een MKB crisisberaad ingesteld, waarin wij, tezamen met gemeenten, VNO NCW, Economic Board, Impuls Zeeland, Arbeidsmarkt Regio en ZLTO deelnemen.

Noodmaatregelen MKB

Naast de generieke maatregelen van het Rijk vinden wij het belangrijk om het 'brede' MKB in Zeeland directe ondersteuning te bieden. In de voorjaarsnota heeft PS daarom € 2 miljoen beschikbaar gesteld voor noodmaatregelen MKB. Over de verdere invulling van deze middelen hebben wij in onze brief van 26 mei 2020 schriftelijk geformeerd. Een substantieel deel hiervan is reeds ingezet om MKB ondernemers te ondersteunen in het aanvragen van kredieten. De resterende € 1,3 miljoen zetten we als volgt in:

1. Uitbreiding van Zeeland Financial Matching om aanvullend € 100.000 beschikbaar te stellen voor vier vouchers voor ondernemers met meer dan 100 medewerkers die een uitgebreider organisatieadvies nodig hebben dan waar nu met de Zeeland FM vouchers in kan worden voorzien;

2. Met Impuls Zeeland zetten we een voucherregeling voor de toeristische sector op voor meervoudige planontwikkelingen. We koppelen deze voucher aan onze meervoudige doelstellingen voor innovatie, energietransitie, leefbaarheid en waar mogelijk klimaatadaptatie. Hiervoor stellen we € 300.000 beschikbaar;
3. Vanwege corona zijn knelpunten ontstaan rondom de huisvesting van tijdelijke (buitenlandse) werknemers. Daarom stellen we € 33.500 beschikbaar om met de gemeenten en werkgevers een gezamenlijke (tijdelijke) aanjager aan te stellen, die vervolgens tezamen met de betrokken stakeholders tot (de implementatie van) concrete oplossingen voor deze huisvestingsproblematiek komt;
4. In het licht van de crisis is een verkenning over een heroriëntatie op de Zeeuwse arbeidsmarkt uitgevoerd. Om daarop vervolgmaatregelen voor de langere termijn te kunnen implementeren, zoals (om)scholing, begeleiding van stagiaires, cross sectorale samenwerking en –uitwisseling, stellen we € 150.000 beschikbaar;
5. Vanuit de bestuurlijke taakgroep economie is – in overleg met gemeenten en ondernemersverenigingen – onderzoek gedaan naar de impact van de coronacrisis voor de detailhandel en horeca in acht Zeeuwse steden. Daarnaast is het eerder genoemde rapport van Panteia beschikbaar, waarin op basis van diverse scenario's de impact van corona op de verschillende regio's is uitgewerkt. Op basis van deze gegevens werken we zowel korte als langere termijn maatregelen uit voor de sector, waarvoor we € 200.000 beschikbaar stellen;
6. Het programma MKB-deals van het Ministerie van EZK ondersteunt en co-financiert de kennisdeling en opschaling van sterke regionale projecten en initiatieven gericht op het brede MKB. Met diverse netwerken wordt op dit overleg gepleegd, dat gericht is om groei en innovatie te realiseren bij het gevestigde MKB, bij te dragen aan ontwikkeling van (personele) skills en netwerk building. De (informatie)technologie kan op verschillende manieren helpen de post-corona economie op gang te brengen en vereist tevens investeringen in menselijk kapitaal. We stellen voor de periode van 1 oktober 2020 tot 1 oktober 2022 € 200.000 beschikbaar voor cofinanciering op deze regeling;
7. Voor de ondersteuning het hersteloffensief voor de toeristische ondernemers wordt een toolkit samengesteld met daarin onder andere een online bannerset, waarmee ondernemers hun gasten kunnen verwelkomen en te kunnen enthousiasmeren voor al het moois dat Zeeland te bieden heeft. Hiervoor stellen we € 50.000 beschikbaar;
8. Een sterk en gevarieerde cultuursector versterkt de positie van Zeeland als bestemming voor toeristen en is tevens een belangrijke vestigingsfactor voor huidige en nieuwe inwoners, studenten en bedrijven. Daarnaast biedt cultuur, en zeker ook evenementen, levendigheid en draagt in belangrijke mate bij aan verblijfsklimaat en leefbaarheid. Ook is het een katalysator voor de Zeeuwse - en met name ook stedelijke - economie en dienstverlenende sectoren als detailhandel, horeca en toerisme. Vanwege de bijdrage van de cultuursector aan het verblijfs- en vestigingsklimaat en daarmee de Zeeuwse economie dragen we € 300.000 bij aan de vorming van een Zeeuws stimuleringsfonds Cultuur. Deze middelen worden daarop vervolgens ook verantwoord binnen de doelstelling van Cultuur.

Arbeidsmarkt

Ondanks de maatregelen van het Rijk om salariskosten te compenseren en daarmee de werkgelegenheid te behouden, neemt het aantal aanvragen voor WW uitkeringen toe. Zo bedroeg in Zeeland het aantal WW uitkeringen in april ongeveer 5.100. Dat is 1.100 meer dan twee maanden daarvoor. Tezamen met de provincies Noord-Brabant en Limburg, de arbeidsmarktregio's uit die provincies en het Economisch Netwerk Zuid-Nederland (EN Zuid) hebben wij Panteia een [onderzoek](#) laten uitvoeren naar de huidige ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Daaruit blijkt dit jaar een sterke daling van het aantal arbeidsplaatsen ten opzichte van vorig jaar en waarbij deze daling zich de komende jaren ook niet geheel herstelt, omdat factoren als vergrijzing en economisch herstel hierin een belangrijke rol spelen. Desondanks blijkt ook dat het aantal openstaande vacatures hoog blijft, waaruit ook blijkt dat er sprake is van mismatch op de arbeidsmarkt. Ten opzichte van de overige regio's behoort Zeeland, ondanks dat ook hier een stijging van 2% te onderkennen is, bij de regio's waar het percentage niet-werkzame beroepsbevolking het laagst is. De laatste [CPB](#) ramingen schetsen overigens al een negatiever scenario voor de nationale ontwikkeling van de arbeidsmarkt.

Duidelijk is dat vraag en aanbod én de kwalitatieve en kwantitatieve aspecten door de crisis zijn veranderd. Met de hiervoor benoemde middelen uit het 'noodfonds MKB' zetten we acties op om deze knelpunten terug te dringen.

Tevens lopen vanuit het Aanvalsteam Arbeidsmarkt initiatieven om de effecten van corona op de arbeidsmarkt aan te pakken. Tezamen met Noord-Brabant en Limburg worden de effecten gevolgd voor jongeren op arbeidsmarkt en maatregelen die dat vergt. Maar ook treedt zij in overleg met het Zeeuwse HR netwerk om mee te denken over oplossingen voor de gevolgen van de 1,5 meter maatregelen. Het netwerk heeft een [website](#) ingericht waar werknemers terecht kunnen over corona gerelateerde vragen. Ook voert zij een aangepaste campagne uit om eindexamen leerlingen aan Zeeland te binden.

Visserij

Visserijbedrijven waarvan de inkomsten door de crisis teruglopen, kunnen een beroep doen op [Europese subsidie](#) om hun bedrijfsvoering tijdelijk stil te leggen.

Europese steunmaatregelen

Binnen de Europese begroting worden ook middelen vrijgemaakt om met name de centrale overheden van de lidstaten te steunen. Zo is zeer recent het [REACT-EU](#) fonds gelanceerd. Dit is een nieuw fonds dat zich richt op crisisrespons in regio's die getroffen zijn door de crisis. Beoogd is een groen, digitaal en veerkrachtig herstel (groei) van de economie en werkgelegenheid. De komende twee jaar wordt dit fonds via de OP-Zuid systematiek uitgerold, waarbij decentrale overheden ook een cofinancieringsplicht hebben. Wij bezien de mogelijkheden om hierin deel te nemen en komen daar uiterlijk in de najaarsnota bij u op terug.

Woonplaats Zeeland (Uitvoeringsprogramma fysieke leefomgeving)

Vrijetijdseconomie

Vrijetijdseconomie is een belangrijke sector in Zeeland, die voor veel werkgelegenheid zorgt en van toegevoegde waarde is voor logies, horeca, detailhandel, vervoer en recreatie. De 'lockdown' heeft ertoe geleid dat de sector ruim twee maanden gesloten was: campings, vakantieparken, groepsaccommodaties, jachthavens, horeca en dagattracties moesten noodgedwongen de deuren sluiten en hadden doorgaans maar zeer beperkte mogelijkheden om omzet te genereren. De sector is creatief geweest om oplossingen te vinden om de omzet en kasstroom aan de gang te houden, bijvoorbeeld door het bezorgen van maaltijden en het introduceren van vouchers. Sinds de 'heropening' hebben zij fysieke aanpassingen doorgevoerd, zodat zij weer gasten kunnen ontvangen. De verlichting van de 'lockdown' leidt ertoe dat activiteiten weer gedeeltelijk hervat kunnen worden, maar legt nog steeds druk op de bedrijfsvoering van de ondernemingen. Daarom blijven de rijksregelingen belangrijk om de ondernemers verder te ondersteunen. Vanuit het Zeeuws MKB crisisteam worden nauwlettend de gevolgen van de crisis voor de sector gevolgd. Een bestuurlijke taakgroep Toerisme is ingesteld vanuit de Veiligheidsregio, waarin de gemeenten, provincie en afvaardiging uit de sector deelnemen. Hierin vinden de afstemmingen plaats rondom het instellen van noodverordeningen en de voorbereidingen van mogelijke versoepelingen en gefaseerde openstellingen.

We vinden het belangrijk dat de toeristische sector vitaal blijft. Investerings in de sector zijn daarom van groot belang. Om de investeringen in de sector verder te stimuleren hebben wij het Aanjaagprogramma 'Innovatie Toerisme' opengesteld, met middelen (€ 165.000) vanuit de lopende begroting. Het programma biedt ondersteuning door bijdragen te leveren aan deskundigheidsadvies, expertmeetings, webinars en coaching. Door de 'lockdown' maatregelen zijn de inkomsten in de sector flink teruggelopen, wat druk legt op de liquiditeitspositie van de ondernemers en vervolgens ook op de mogelijkheden om te kunnen investeren. Daarom zetten wij samen met Impuls Zeeland een voucherregeling voor meervoudige planontwikkeling op, om investeringen in de sector aan te jagen. Deze regeling is gekoppeld aan meervoudige doelstellingen voor innovatie, energietransitie, leefbaarheid en waar mogelijk klimaatadaptatie. Deze zomer komen vouchers voor totaal € 300.000 via Impuls Zeeland beschikbaar voor de duur van 2 jaar. De financiële dekking is betrokken in de hiervoor benoemde middelen voor de 'noodmaatregelen MKB'

Eerder is het Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland ingesteld met middelen uit de regiodeal. Zeker in deze crisistijd is dit fonds – met een omvang van € 6 miljoen - een belangrijk instrument om een impuls te geven aan duurzame investeringen in de kampeersector.

Detailhandel

Door de fysieke maatregelen om het virus te beteugelen hebben consumenten minder besteed in de detailhandel. Een verdere verschuiving naar internetverkoop is dan ook waarneembaar. Wij hebben – in overleg met gemeenten en ondernemersverenigingen – HZ Kenniscentrum Kusttoerisme het [onderzoek](#) 'Economische impact coronacrisis op Zeeuwse steden' laten uitvoeren. De respondenten uit

het onderzoek geven aan dat zij in de periode maart tot en met augustus forse omzetverliezen verwachten: -56% in Sluis en -36% in de overige Zeeuwse steden. Dit correspondeert met een omzetverlies van € 59 miljoen voor alle ondernemers die aan dit onderzoek hebben deelgenomen. De resultaten uit het onderzoek laten zien dat de omzet in de Zeeuwse steden een sterk seizoenpatroon kent, dat overeenkomt met het seizoenpatroon van het toerisme in Zeeland. Een analyse op de herkomst van de omzet leert dat in Sluis 90% van de omzet van buiten Zeeland komt, voor de overige Zeeuwse steden is dit 46%. Tweederde van de respondenten geeft aan dat zij gedurende de coronacrisis kosten hebben kunnen reduceren. Een bijzondere kostenpost in de detailhandel betreft seizoensgebonden voorraad. Respondenten beschouwen gemiddeld 63% van deze voorraad als niet verkoopbaar of moet tegen een significant lagere marge worden verkocht. De hiermee gepaard gaande schade is aanzienlijk.

In samenwerking met de gemeenten en sector werken we zowel korte als lange termijn maatregelen uit om de sector verder te ondersteunen, waarvoor uit de 'noodmaatregelen MKB' € 200.000 beschikbaar is.

Balans in landelijk gebied (Uitvoeringsprogramma Landelijk gebied, landbouw en natuur)

Landbouw

De directe werkzaamheden in de natuur en landbouw kunnen buiten veelal hun doorgang vinden. Immers, waar anders is er voldoende ruimte om de 1,5-meter maatregelen op te volgen?

Toch heeft de landbouw ook direct te maken met de gevolgen van de crisis, voornamelijk doordat de afzet van producten terugloopt. Specifiek voor deze sector geldt dat zij niet in staat zijn om de productie hieraan aan te passen, omdat het vooral gaat om sterke terugval in de afzet van al geproduceerde producten. Bovenop de generieke rijksmaatregelen heeft het ministerie van LNV [aanvullende maatregelen](#) beschikbaar gesteld om een aantal specifieke sectoren binnen de landbouw te ondersteunen. Daarnaast biedt dit pakket met aanvullende maatregelen extra mogelijkheden voor de gehele sector om kredieten aan te gaan. Uiteraard zijn de maatregelen uit ons pakket 'Noodmaatregelen MKB' ook voor deze sector van toepassing.

Om de afzet van de Zeeuwse landbouw (en ook visserij) verder te ondersteunen hebben wij ons aangesloten bij landelijke initiatieven om de regionale ketens te stroomlijnen en verder te versterken. Wij doen dit in samenwerking met onder andere Foeddelta Zeeland en de Stichting Zeker Zeeuws. Met subsidieontvangers op het gebied van POP-subsidies wordt, waar mogelijk, zo flexibel mogelijk omgegaan met wijzigingsverzoeken en de verlenging van de uitvoeringstermijnen. Wij hebben hiertoe continu overleg met betrokken partijen.

Natuur

Door de 'lockdown' maatregelen is de toegang tot bijvoorbeeld horeca, bioscopen, festivals, maar ook sportscholen, sterk beperkt. Mensen trekken voor hun ontspanning daarom vaker naar natuurgebieden toe. Dat legt druk op de natuurgebieden en brengt soms forse overlast met zich mee. Terreinbeheerders maken extra kosten om toch voldoende toezicht te kunnen houden. Daarnaast lopen voor sommige beheerders ook de inkomsten voor evenementen terug. Landelijk vindt overleg plaats over hoe hiermee om te gaan.

Iedereen Telt! (Uitvoeringsprogramma Cultuur, Erfgoed, Leefbaarheid en Sport)

Cultuur (inclusief evenementen en sport)

Door de coronacrisis is het culturele leven sinds maart abrupt stilgevallen. De sector wordt hard geraakt: musea, theaters en bioscopen zijn dicht en veel activiteiten en evenementen waaronder festivals en concerten zijn afgelast of worden verplaatst naar volgend jaar. In onze brief van 20 mei 2020 hebben we u hier ook over geïnformeerd. Daaruit blijkt op basis van de Provinciale enquête - waarop 80 respondenten ook financiële informatie hebben aangeleverd - de inkomstendering in de periode maart – 1 juni € 4,3 miljoen bedraagt (bij een omzet van ca € 40 miljoen in deze periode). Dit geeft een directe indicatie van de schade in de sector. Omdat de respondenten verdeeld zijn over alle disciplines en grote en kleinere organisaties (waaronder ZZP'ers), zijn de cijfers representatief voor het geheel. De schade in de keten (toeleveranciers) en daarmee het grotere effect op de economie valt buiten de scope.

De generieke rijksmaatregelen zijn van toepassing op de sector. Daarnaast heeft het ministerie van OC&W een [noodfonds](#) van € 300 miljoen ingesteld. De zes Rijksfondsen bezien de mogelijkheden om

de vrije ruimte binnen hun begroting voor steunmaatregelen in te zetten. De verwachting is echter dat een beperkt aantal Zeeuwse instellingen hiervoor in aanmerking komt.

De VNG en IPO inventariseren wat de schade is van de culturele instellingen waar de decentrale overheden een directe subsidierelatie mee hebben. Deze informatie wordt vervolgens ingebracht in het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv), om in gezamenlijk overleg met het Rijk te treden over de geleden schade.

Waar nodig passen wij coulance toe bij het vaststellen van subsidies. Uitgangspunt is dat de oorspronkelijke subsidie voor kosten en verplichtingen die - toen duidelijk werd dat activiteiten door corona geen of beperkte doorgang konden vinden - wordt toegekend, ondanks dat de activiteiten niet of beperkt doorgang kunnen vinden. Provinciale Staten hebben besloten om het Provinciale cultuurbeleid met maximaal 1 jaar te verlengen om zoveel mogelijk zekerheid aan de sector te bieden.

Zeeuws Stimuleringsfonds Cultuur

De impact van de 1,5 meter samenleving op de culturele sector is fors, veel culturele voorzieningen geven aan dat het op die wijze onmogelijk is om rendabel te opereren. Om de Zeeuwse culturele sector toekomstgericht door de crisis te helpen hebben wij daarom het initiatief genomen tot vorming van een Zeeuws Stimuleringsfonds Cultuur. Het stimuleringsfonds is vooral toekomstgericht, in beginsel niet bedoeld om inkomstenderving te compenseren, en draagt bij aan investeringen in het nieuwe seizoen en aan het stimuleren van werkgelegenheid in de (culturele) keten. Uitgangspunt om dit te realiseren is samenwerking binnen het cultuurveld en met andere domeinen zoals zorg, toerisme en transitieopgaven. Met het fonds willen we een vernieuwingsimpuls bewerkstelligen. Daarbij richten we ons niet alleen op dragende culturele voorzieningen, maar is er ook aandacht voor niet-gesubsidieerde en nieuwe cultuurmakers.

We hebben de volgende uitgangspunten voor het stimuleringsfonds geformuleerd:

1. Het bevorderen van toekomstgerichte samenwerking en vernieuwing, waarbij dragende culturele voorzieningen continuïteit wordt geboden. Concreet door:
 - Het bevorderen van toekomstgerichte en domeinoverstijgende (bijv. met toerisme, zorg enz) cq. provinciebrede samenwerkingen. Daarbij wordt ook gezocht naar andere, nieuwe doelgroepen en verdienmodellen;
 - het stimuleren van de (lokale en kleinere) activiteiten en daarmee werkgelegenheid in de culturele keten richting culturele ondernemers, - makers en – toeleveranciers
2. Zoveel mogelijk Zeeuwen en bezoekers van onze provincie in staat te stellen om in de 1,5 meter samenleving een breed palet aan Zeeuwse cultuur te beleven cq deel te nemen aan cultuur;
3. Het genereren van een multiplier door het cultuurfonds in te zetten als cofinanciering voor regelingen van Rijk en Europa.

Wij beogen om met het stimuleringsfonds de Zeeuwse culturele sector sterker uit de crisis te laten komen en ook een vernieuwingsimpuls te bewerkstelligen op weg naar het uitwerken van het nieuwe provinciale cultuurbeleid. Om de vereiste cofinanciering voor de [Rijksregelingen](#) beschikbaar te hebben, voegen we de onderuitputting van € 300.000 uit de budgetten van cultuur, alsmede de hiervoor genoemde € 300.000 uit de noodmaatregelen MKB toe aan het stimuleringsfonds.

Op basis van criteria van het Rijk kunnen de volgende instellingen een beroep doen op deze provinciale cofinancieringsmiddelen en een aanvraag indienen bij de uitvoerende Rijksfondsen:

- Als regionaal museum het Watersnood Museum Zeeland met zijn landelijk profiel als herdenkingscentrum Watersnood 1953 en kenniscentrum waterveiligheid;
- Binnen het onderdeel podia komt Zeeland Theaters in aanmerking als dragende organisatie met podia in drie Zeeuwse regio's (Schouwborg Middelburg, Scheldetheater en de Mythe);
- Voor het onderdeel Filmtheaters dragen wij Cinema Middelburg, Ledeltheater (Oostburg), fiZi (Zierikzee) en Podium 't Beest (Goes) voor als samenwerkingsverband 'de Zeeuwse filmtheaters'.

Voor de ondersteuning van deze instellingen is vanuit Zeeland ongeveer € 540.000 aan cofinanciering benodigd. Op (de inzet van) het subsidiedeel van het Rijk kunnen wij geen sturing uitoefenen. Die geldt namelijk als noodsteun voor de exploitatie om continuïteit te borgen naar het nieuwe seizoen. Op het provinciale deel maken wij prestatieafspraken die aansluiten bij de uitgangspunten van het Zeeuws Stimuleringsfonds Cultuur, zodat door samenwerking een keteneffect wordt bereikt. De direc-

ties van de betreffende instellingen hebben aangegeven deze verantwoordelijkheid ook op zich te willen nemen en zich als dragende organisatie te zullen opstellen. Tevens hebben wij besloten om in te gaan op het verzoek van Film by the Sea om € 60.000 bij te dragen aan een speciale corona-editie van het festival, waarbij een versnelling wordt doorgevoerd op vernieuwing, samenwerking en toekomstgerichte verdienmodellen.

Om nu ook directe inzet te kunnen plegen op lokale – en kleinere – initiatieven, voegen we de € 280.000 aan verwachte onderuitputting op budgetten van culturele evenementen toe aan het fonds. Onze insteek is dat de middelen voor cultuur ook (dit jaar) zoveel mogelijk voor cultuur behouden blijven. Dit bedrag is een inschatting. Het kan later dit jaar namelijk nog wijzigen, mede afhankelijk of activiteiten daadwerkelijk (later) doorgang kunnen vinden, of door toepassing van de coulanceregeling. Uiterlijk in de najaarsnota 2020 berichten wij u over de invulling en dekking van dit bedrag, zodat ook eventuele aanvullende onderuitputting op dat moment aan het fonds toegevoegd kan worden. De intentie is om in afstemming met gemeenten en andere partners deze middelen in te zetten.

In de voorjaarsnota 2020 is € 440.000 aanvullende structurele dekking toegekend om de rijksbijdrage restauratie rijksmonumenten geheel van de gevraagde cofinanciering te kunnen voorzien. Vanaf 2021 lopen deze middelen mee in de reguliere openstellingen. Op dit moment zijn de middelen voor 2020 nog niet ingezet. Wij onderzoeken de mogelijkheden om binnen het Zeeuws Stimuleringsfonds Cultuur maatregelen voor restauratie rijksmonumenten op te nemen, waarvoor deze middelen ingezet kunnen worden. Mogelijk leggen wij Provinciale Staten in de najaarsnota een besluit voor om deze middelen een alternatieve aanwending binnen het cultuurfonds te geven.

Uiteraard blijven wij de ontwikkelingen bij het Rijk volgen om vanuit het Fonds indien nodig beschikbare steunpakketten te kunnen matchen. De Zeeuwse gemeenten hebben het financieel zwaar, evenals het bedrijfsleven. De gemeenten hebben de intentie uitgesproken om de onderuitputting op de lopende cultuurbegroting, alsmede eventuele compensatiemiddelen cultuur via het BOFv, te betrekken bij de vorming van het fonds. Enkele bedrijven bezien de mogelijkheden om (vervallen) sponsormiddelen in te brengen.

Mede afhankelijk van de inzet en verzoeken tot steun uit het cultuurfonds doen wij aan PS mogelijk in de najaarsnota een voorstel om aanvullende middelen vanuit de budgettaire ruimte of algemene reserve aan het fonds toe te kennen. Dat is ook het uiterlijke moment dat we PS nader informeren over de inzet van het fonds.

Erfgoed

Ook bij het vaststellen van subsidies voor restauratie van rijksmonumenten passen wij deze coulance toe. Eigenaren van publiekstoegankelijke rijksmonumenten kunnen via het Nationaal Restauratiefonds de [Opengestelde Monumenten-Lening](#) aanvragen. Deze lening is bedoeld voor eigenaren van publiekstoegankelijke rijksmonumenten die als gevolg van de coronamaatregelen inkomstenderving hebben en dit met de generieke COVID-19 steunmaatregelen onvoldoende kunnen dekken.

Jongerenparticipatie

Premier Rutte heeft jongeren in Nederland opgeroepen ideeën aan te reiken voor toekomstig coronabeleid. Jongeren willen meer dan dat ook betrokken zijn bij het maken van de plannen. Meerdere jongerenorganisaties maken daarom samen onder naam Coalitie Y een coronaplan voor de korte en lange termijn.

PS heeft ons op 29 mei gevraagd de jongeren te faciliteren om het Zeeuws jongerengeluid in Den Haag te laten horen. JouwZeeland pakt dit samen met de Veiligheidsregio Zeeland op.

Voorstel is om in aansluiting hierop Zeeuwse jongeren te faciliteren om de voor Zeeland relevante onderdelen van het coronaplan te adresseren aan verantwoordelijke organisaties en om de Zeeuwse jongeren te ondersteunen een wezenlijke en actieve bijdrage te leveren in een gezamenlijk proces dat leidt tot realisatie van concrete maatregelen..

Mobiliteit op maat (Uitvoeringsprogramma Regionale mobiliteit)

De 'lockdown' maatregelen betekent dat mensen afstand moeten nemen van elkaar, bijvoorbeeld door zoveel mogelijk thuis te werken indien het werk dat toelaat. En ook het onderwijs ging 'digitaal' verder. Dat betekende vrijwel direct een vraaguitval van 90% voor het openbaar vervoer. Per 1 juni is de vraag weer iets toegenomen, maar om capaciteitsproblemen in relatie tot '1,5 meter' te voorkomen zijn werkgevers en scholen opgeroepen om werk- en schooltijden te spreiden, om zo de spits te ontlasten.

De consequenties voor het openbaar vervoer zijn en blijven voorlopig groot, ondanks de verlichting van de lockdown.

Concessie openbaar busvervoer

Medio maart is het gebruik van het openbaar busvervoer met 90% gedaald. In navolging van deze effecten is de dienstregeling voor ongeveer de helft afgeschaald tot 1 juni. Daarna is de dienstregeling weer vrijwel op het oude niveau teruggebracht, maar blijft de vraag nog ver achter (circa. 40% van het oude niveau). Al met al blijven de financiële consequenties voor Connexxion groot. Over de periode 16 maart tot 1 juni bedraagt het tekort voor Connexxion circa € 1,1 miljoen. Het ministerie van I&W heeft recent bekend gemaakt een [beschikbaarheidsvergoeding](#) van ongeveer € 1,5 miljard in te stellen om het financieel tekort van het openbaar vervoer voor 93 tot 95% te compenseren tot het eind van 2020, waarbij de situatie vanaf 2021 nog onderwerp van bespreking is tussen Rijk, decentrale overheden en vervoerders. Onderdeel van die afspraak was dat de provincies de exploitatiebijdrage voor 100% uitbetalen, ondanks dat de dienstregeling sterk is verminderd in de periode tot 1 juni. Deze financiële inspanning van Rijk en Provincie dekt vrijwel alle kosten. In de regeling is afgesproken dat de vervoerders zelf de resterende (max.) 7% zullen opvangen die de beschikbaarheidsvergoeding niet dekt.

Een bijzonder situatie vormen de scholierenabonnementen die via een grootverbruikcontract worden gekocht via de Stichting Scholierenvervoer Zeeland (SSZ). Dit is een specifieke constructie, die voor zover ons bekend, alleen in Zeeland is opgezet. De achtergrond daarbij is dat Zeeuwse scholieren relatief lange afstanden moeten afleggen naar school. Op basis van de 'Grootgebruik Overeenkomst Scholieren' biedt Connexxion aan scholieren die onderwijs volgen bij een school die is aangesloten bij het SSZ een abonnement op maat aan, waarmee ze binnen een vooraf aangegeven aantal zones onbeperkt per bus reizen. Aangezien in de maanden april en mei (nagenoeg) geen gebruik gemaakt is van deze abonnementen, wordt de compensatie van de abonnementen voor deze maanden in de beschikbaarheidsvergoeding betrokken. Met deze compensatie is een bedrag van circa € 365.000 gemoeid. Bij toekenning van deze compensatie in de beschikbaarheidsvergoeding, waarbij (max.) 7% niet voor compensatie in aanmerking komt, resteert nog ruim € 25.000. Dit kan dan vervolgens worden gedekt uit onze bestaande budgetten voor de exploitatie van de concessie 2020. Indien compensatie via de beschikbaarheidsvergoeding niet mogelijk is, doen wij Provinciale Staten in de najaarsnota een voorstel om deze compensatie uit Provinciale middelen te dekken.

Westerschelde ferry

De landelijk genomen maatregelen om de verspreiding van het coronavirus te bestrijden, hebben ook een aanzienlijke impact op het aantal passagiers van de Westerschelde Ferry B.V. (WSF). Als gevolg van deze maatregelen is het aantal passagiers van de WSF in de periode van 16 maart tot 1 juni met ruim 90% afgenomen. De directie van de WSF heeft maatregelen getroffen om het verlies te beperken. Over deze periode bedraagt het negatief effect € 273.000, waarvoor ook een beroep gedaan wordt op de beschikbaarheidsvergoeding van het Rijk. Het aantal passagiers neemt inmiddels weer toe, maar toch zal ook voor de periode na 1 juni een beroep gedaan moeten worden op de steunmaatregelen van het Rijk. Ondanks deze maatregelen en de volledige doorbetaling van de exploitatiebijdrage kunnen wij niet uitsluiten dat wij u – indien nodig – in deze uitzonderlijke situatie een voorstel moeten doen om de financiële positie van de WSF B.V. te versterken.

Westerscheldetunnel

De maatregelen van het kabinet om de verspreiding van het corona virus zo veel als mogelijk tegen te gaan hebben grote consequenties voor de NV Westerscheldetunnel (WST). De invloed op het aantal passages is vanaf 16 maart 2020 (één dag na het bekend maken van de kabinetsmaatregelen) duidelijk te zien. In de eerste week (week 12) daalde het aantal passages met 40%. Vanaf week 17 is er op werkdagen langzaam een verbetering te zien in het aantal passages. In maart, april en mei hebben respectievelijk 21%, 45% en 28% minder passages plaats gevonden dan in het jaar daarvoor.

In het beleidsplan WST 2020 zijn voor 2020 oorspronkelijk 7,9 miljoen passages begroot. De directie van de WST verwacht, gebaseerd op het aantal passages van eind mei en begin juni, dat het aantal passages in 2020 bij verschillende scenario's uiteenloopt van 6,6 miljoen tot iets meer dan 7 miljoen passages. Hoewel het zeer moeilijk is om ver vooruit te kijken, lijkt het aannemelijk dat er in 2020 een negatief effect is op de omzet van circa € 4 à 5 miljoen. Het geprognosticeerde resultaat van € 12,3 miljoen zal daardoor met een vrijwel gelijk bedrag afnemen. Hoewel de impact fors is komt de WST hierdoor niet in liquiditeits- of continuïteitsproblemen. Er is op dit moment nog geen zicht op de gevolgen voor de langere termijn. In IPO verband bekijken we in hoeverre we de gedeferde tunnelinkomsten

als schadepost kunnen inbrengen in het BOFv, om vervolgens in aanmerking voor compensatie door het Rijk te laten komen.

De winst van de WST wordt als dividend uitgekeerd aan de Provincie in haar rol als aandeelhouder en wordt vervolgens aangewend om de aankoop van de aandelen Westerscheldetunnel, de aanleg van de Sluiskiltunnel als ook het onderhoud en het beheer van beide tunnels terug te verdienen, waarna deze uiterlijk in 2033 tolvrij wordt. Hierbij is sprake van een gesloten systeem: het dividend komt niet ten gunste van de algemene middelen, maar wordt ingezet voor rente en aflossing.

De daling van het aantal passages door de WST heeft voor de korte termijn geen directe consequenties. Op het moment dat het aantal passages ook op de langere termijn achterblijft bij de raming, is er een risico dat de toltarieven omhoog moeten om in 2033 tolvrij te zijn. Vooral nog is dit niet aan de orde. In het komende najaar zal door de directie WST het beleidsplan WST 2021 worden opgesteld en wordt u nader geïnformeerd.

Regeling tegemoetkoming grensverkeer België-Nederland

Vanuit de gemeenten in Zeeuws-Vlaanderen, met name gemeente Hulst, zijn geluiden gekomen dat de verminderde mogelijkheden tot transitverkeer tot problemen leidde voor personen en bedrijven die vanuit Zeeuws-Vlaanderen over Belgisch grondgebied naar Nederlandse locaties wilden reizen. Zonder de nodige bewijsstukken was het niet mogelijk om een ontheffing te krijgen om door België te reizen, waardoor noodzakelijkerwijs gebruik gemaakt moet worden van de Westerscheldetunnel. Wij hebben ons uitgesproken om de gedupeerden in de grensregio hierin tegemoet te komen. Daarom hebben wij een regeling uitgewerkt waarin deze gemeenten in Zeeuw-Vlaanderen een tegemoetkoming in de gemaakte kosten bij de Provincie kunnen aanvragen. Voor deze regeling hebben wij € 60.000 beschikbaar gesteld uit de vrije middelen binnen het uitvoeringsprogramma Regionale Bereikbaarheid. Inmiddels is grensverkeer met België weer mogelijk. Op dit moment zijn 146 aanvragen voor de regeling binnengekomen, die passen binnen dit beschikbare bedrag.

Lokaal Bestuur

Vanaf het begin van de corona-uitbraak hebben Rijk en medeoverheden in gezamenlijkheid opgetreden om het coronavirus en de economische en sociale gevolgen van de coronacrisis te bestrijden. Gemeenten hebben in allerlei loketten gevormd voor zelfstandigen die een beroep doen op de Tozo- en [Togs](#)-regelingen, vormen een vangnet voor de mensen die in de bijstand raken en betalen de zorg door, zodat deze ook gewaarborgd blijft. Tezamen met de provincies hebben zij het openbaar vervoer zoveel mogelijk gecontinueerd, maar tonen ook coulance aan burgers en ondernemers bij het innen en kwijtschelden van lokale belastingen en heffing. Toezicht is ingesteld en opgeschaald om de ingestelde maatregelen voor corona te kunnen handhaven. Daarnaast lopen de belastinginkomsten, zoals toeristen- en parkeerbelasting, sterk terug. Dit alles legt een forse druk op de financiële posities van de gemeenten. Die posities stonden voor de crisis al onder druk door met name het beslag dat de sociale regelingen op de gemeenten leggen.

De hoge druk op de financiële positie brengt voor de gemeenten een noodzaak met zich mee om te bezuinigen op meerdere beleids-domeinen. Dit heeft tot effect dat de bestuurskracht van de gemeenten in het geding kan raken, maar ook een negatieve invloed om te kunnen participeren in interbestuurlijke opgaven en dus ook in de opgaven waarin wij betrokken zijn.

Het Rijk hecht aan bestendige en slagvaardige overheid, waarin lagere overheden in gezamenlijkheid met de rijksoverheid maatregelen kunnen nemen. In het Bestuurlijk Overleg Financiële Verhoudingen (BOFv), waarin het Rijk, Provincies en Gemeenten zijn vertegenwoordigd, is daarom [afgesproken](#) om een regiegroep in te stellen om de omvang van de problematiek in kaart te brengen en voorgestelde (compensatie) maatregelen uit te werken. Belangrijke onderdelen hiervan zijn:

- Het bevriezen van de accres in de provinciefonds- en gemeentefondsuitkeringen naar de stand van de meicirculaire 2020 voor de jaren 2020 en 2021, zodat tijdelijk de trap-op-trap-af systematiek wordt losgelaten. Decentrale overheden hebben daardoor meer zekerheid over hun financiële positie;
- Compensatie van gedeerde belastinginkomsten (bijvoorbeeld parkeer- en toeristenbelasting);
- Compensatie van uitvoeringskosten voor regelingen uit het noodpakket van de rijksoverheid;
- Compensatie van zorgkosten. Met name de WMO en Jeugdzorg trekt voor de crisis al een zware wissel op de lagere overheden. Vanwege de coronacrisis lijkt het beroep op deze regelingen enkel maar groter te worden;
- Compensatie van kosten om lokale culturele voorzieningen en instellingen overeind te houden;

- Het instellen van een OV-beschikbaarheidsvergoeding om, ondanks een lager beroep op het openbaar vervoer, deze toch regulier doorgang te kunnen laten geven (inmiddels is hier door het ministerie van I&W een verdere uitwerking aan gegeven).

In IPO verband zijn wij nauw betrokken bij het verder uitwerken van deze regelingen. Met name voor de langere termijn (vanaf 2021) is het onduidelijk hoe deze regelingen gaan uitpakken. Tezamen met de onzekerheden die de crisis met zich meebrengt, behouden decentrale overheden daarom onzekerheden over hun financiële posities.

Wij hebben besloten om gemeenten coulance te verlenen in het indienen van de stukken voor financieel en interbestuurlijk toezicht. Tevens volgen wij de financiële posities van de gemeenten nauwlettend. In 2022 is een herverdeling van het gemeentefonds aangekondigd, onder andere om de lasten van het sociaal domein beter te verdelen over de gemeenten. Het eerste beeld is dat de herverdeling nadelig uitpakt voor de 'plattelandsgemeenten'. Wij zijn actief betrokken in de lobby om de posities van deze gemeenten onder de aandacht van het Rijk te houden.

2. Gevolgen van corona op de langere termijn

Het is duidelijk dat de coronacrisis op de lange termijn grote gevolgen in zich draagt. We zien bijvoorbeeld een versnelling van de digitalisering in het onderwijs, maar ook in het thuiswerken en de gevolgen daarvan in mobiliteit. Er is een publieke herwaardering van vitale beroepen. Ook wordt er anders aangekeken tegen de rol van de overheid. Naast de samenwerkende rol komt meer de netwerkende en daarmee lerende overheid in beeld, nodig om flexibel en adaptief te acteren.

Parallel spelen er belangrijke en onomkeerbare transitie. Die waren er al vóór de crisis, zoals energietransitie, stikstofreductie, klimaatadaptatie, volhoudbare landbouw en circulaire economie. Deze opgaven zijn geen luxe, maar bittere noodzaak. We hebben ze daarom ook benoemd in onze gezamenlijke opgaven.

De coronacrisis is voor overheden aanleiding om stevig te investeren in nood- en stimuleringsmaatregelen. Ook decentrale overheden worden gevraagd hierin een rol te spelen. De financiële positie van de Provincie is orde, maar we zijn geen rijke Provincie. De middelen die we kunnen vrijmaken voor deze maatregelen kunnen we slechts één keer inzetten. Dat brengt de overweging met zich mee om - naast korte termijn steunmaatregelen - ook stimulerings- en investeringsmaatregelen op te zetten en die te koppelen aan de al lopende transitie.

We onderkennen dat de coronacrisis als katalysator werkt voor verschillende vraagstukken, omdat ze door de crisis versnellen, of juist vertragen. Een voorbeeld is het systeem van openbaar vervoer en de relatie met onderwijs op afstand. Daar zijn nu, door de crisis, zaken veranderd. Op het moment dat onderwijs vaker - en op structurele basis - thuis gegeven kan worden, biedt dat mogelijkheden om met name de ochtendpieken in het busvervoer af te vlakken. Dat leidt tot een efficiëntere inzet van chauffeurs en bussen, waardoor mogelijk middelen resteren om in te zetten voor de doorontwikkeling van slimme en duurzame vervoersystemen. Anderzijds vergt het ook dat digitale oplossingen en -infrastructuur dit in voldoende mate kunnen ondersteunen.

Zo zijn er ook voor cultuur kansen voor een sterkere samenwerking en meer zichtbaarheid in Den Haag, alsmede worden er verbindingen met energietransitie en vrijkomende agrarische bebouwing gelegd. Binnen toerisme en recreatie liggen vergroeningskansen die de kwaliteit van de sector verhogen. De leefbaarheid en economie van binnensteden en de urgente situatie van de detailhandel zijn gebaat met het leren van innovatieve aanpakken. De flink toegenomen belangstelling voor natuurgebieden tijdens de crisis onderstreept het belang van de natuur voor gezondheid en aantrekkelijkheid van Zeeland. Dit biedt kansen om versterkt en versneld in te zetten op herstel van biodiversiteit, dat ook vanuit de transitie van stikstof en klimaat (verdroging) noodzakelijk is.

Het zijn ontwikkelingen die nu inzet vragen, maar die wij niet alleen kunnen oppakken. Tezamen met onze netwerkpartners vergt het een gezamenlijke inspanning om deze transitie door te lopen en daarop in te spelen. We zullen u zoveel mogelijk bij deze nieuwe ontwikkelingen betrekken, om zo te verkennen hoe nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen een oplossing kunnen krijgen in deze transitie.

Hoewel deze ontwikkelingen overstijgend aan de strategische opgaven zijn, zullen we in onze volgende notities over deze opgaven deze ontwikkelingen zoveel mogelijk betrekken. We zien dit als een

eerste stap om in gezamenlijkheid te verkennen hoe we deze ontwikkelingen opvolging kunnen geven, en vervolgens ook verbindingen naar de uitvoering te leggen, waar zich zo mogelijk ook nieuwe beleidskeuzes voordoen.

Om deze ontwikkelingen nog steviger te verankeren stellen we voor om op de komende heidag hier het 'bredere' gesprek met u over te voeren: welke rol zien we hierin voor de Provincie, hoe passen deze ontwikkelingen in de grote transitie waar we als provincie op inspelen, wat vraagt dat aan eventueel beleidskeuzes, en - niet te vergeten - hoe betrekken we hier onze netwerkpartners in?

Overweging tot nieuwe strategische opgave

Stap voor stap moeten we dus ervaren hoe de crisis zich ontwikkelt en wat dat vraagt. We zien echter geen noodzaak om nu een nieuwe opgave voor herstel van Zeeland voor te stellen. Via de uitvoeringsprogramma's pakken we de directe korte termijn gevolgen op. Voor de ontwikkelingen op de wat langere termijn verkennen we met elkaar de toekomst via de bestaande strategische opgaven. Een nieuwe, aparte opgave zou juist vertragend kunnen werken, nu het vraagstuk eigenlijk al breed wordt opgepakt. Uiteraard, indien de ontwikkelingen daarom vragen, kan dit op een later tijdstip wel aan de orde zijn, zeker op het moment dat de nieuwe opgave een afgebakende focus mee krijgt. In het OZO zijn taakgroepen ingesteld om de effecten van de crisis voor Zeeland nader in kaart te brengen. De Economic Board Zeeland heeft daarin een directe adviserende rol. Op basis van deze uitkomsten zullen wij ook bezien, als dan niet in samenwerking met andere Zeeuwse partners, welke rol daarin voor de Provincie is weggelegd.

3. Effecten corona voor uitvoering lopende begroting

De effecten van corona raken ook de uitvoering van ons eigen beleid. In de voorjaarsnota hebben we, op het moment dat de crisis net losbarstte, de verwachting uitgesproken dat werkzaamheden door corona vertraging zouden oplopen, of zouden komen te vervallen. Daarom hebben we in de voorjaarsnota een overprogrammering opgenomen van € 1,75 miljoen voor 2020, om op die wijze de verwachte onderuitputting te dempen die samenhangt met het vervallen van acties.

In de praktijk blijkt veel van de voorgenomen acties toch doorgang te vinden. De contactbeperkende maatregelen leiden er wel toe dat fysieke bijeenkomsten niet mogelijk zijn. Met name in die gevallen waar we samen met netwerkpartners optrekken om verkenningen, of onderzoeken uit te voeren zijn de gevolgen merkbaar. Door de mogelijkheden om digitale bijeenkomsten te organiseren kunnen toch veel werkzaamheden doorgang vinden. De vertraging in werkzaamheden lijkt daarmee beperkter te zijn dan op voorhand ingeschat. Er is slechts in beperkte mate sprake van het vervallen van acties.

In dit hoofdstuk geven we een nadere doorkijk op de acties uit de begroting die vanwege corona substantiële vertraging oplopen, of komen te vervallen. Daarbij hebben we een inschatting gemaakt van de financiële gevolgen. In de najaarsnota leggen wij deze gevolgen, zo mogelijk nader geactualiseerd aan u voor ter besluitvorming.

Strategische opgaven

In de strategische opgaven trekken we nauw samen op met onze netwerkpartners. Door de contactbeperkende maatregelen is dat nu ook een vertragende factor om de oorspronkelijke data van afronding van opgaven te realiseren. Dit geldt voornamelijk voor de opgaven omgevingsvisie, slimme mobiliteit en klimaatadaptie. Vanwege de wettelijke termijnen die gekoppeld zijn aan de afronding van de omgevingsvisie hebben wij u inmiddels een statenvoorstel toegezonden om de afrondingstermijn met een jaar uit te stellen. Op dit moment verwachten wij dat deze andere twee opgaven ongeveer drie maanden langere doorlooptijd benodigd hebben. Uiterlijk in de najaarsnota berichten wij u daar nader over. Wij doen dan ook voor deze opgaven een voorstel voor de benodigde middelen die in 2021 benodigd zijn en hoe resterende middelen uit 2020 hiervoor ingezet kunnen worden. Voor de opgave Zichtbaar Zeeland is voornamelijk de inschatting dat de bestaande planning gehandhaafd kan worden. Zo mogelijk betrekken we ook de maatschappelijke ontwikkelingen die corona met zich meebrengt in de verdere uitwerking van de opgaven.

De werkzaamheden en (landelijke) overleggen om tot een oplossing van de stikstofproblematiek te komen lopen onverminderd door. Op 24 april stuurde minister Schouten haar stikstofbrief naar de tweede kamer en op 8 juni heeft het Adviescollege Stikstofproblematiek onder voorzitterschap van dhr. Remkes haar eindrapport uitgebracht. Via de stikstofbrief geeft de minister aan dat het rijk voornemens is € 5 miljard beschikbaar te stellen voor de stikstofaanpak (jaarlijks € 300 miljoen natuurversterking en € 200 miljoen bronmaatregelen). Zowel op rijksniveau als in IPO verband vindt overleg

plaats over zowel de betekenis van de stikstofbrief als over dit rapport en vervolgmaatregelen. Uiterlijk in de najaarsnota informeren wij u daar nader over.

Grote projecten

Binnen de grote projecten zijn de effecten van corona (vooralsnog) beperkt. Via de rapportages grote projecten informeren we u per kwartaal over de voortgang. Uiteraard betrekken we daarin ook de gevolgen van corona, voor zover dat betrekking heeft op deze projecten.

Uitvoeringsprogramma's

Woonplaats Zeeland

Door een lager beslag op openstelling van de provinciale regeling impuls wonen (PIW) in 2020 resteert ongeveer € 300.000. In lijn met de motie uit de Statenvergadering van 29 mei komen wij in de najaarsnota met een voorstel over de inzet van deze middelen.

De projecten van de regiodeal voeren wij samen met netwerkpartners uit. De contactbeperkende beperken de mogelijkheden om in gezamenlijkheid deze projecten voor te bereiden en uit te voeren. Aangezien de middelen zijn gekoppeld aan de regiodeal, dienen deze beschikbaar te blijven voor de uitvoering van de projecten. In de najaarsnota bezien we of en welke middelen naar 2021 overgeheveld dienen te worden.

Balans in landelijk gebied

Het programma voor natuurherstel vordert gestaag. In het kader van de strategische stikstofaanpak is het belang de uitvoering van dit programma ook de komende jaren door te zetten evident. Ook in 2020 voeren we het grootste deel van het programma uit ondanks de huidige complexe omstandigheden. Deze omstandigheden geven her en der wat vertraging op de afstemming met partijen en de aanbestedingen. Daarom verwachten we op dit budget een onderbesteding van € 600.000. In de najaarsnota bezien we of een gedeelte daarvan gereserveerd moet blijven voor 2021.

Ondernemend Zeeland

Omdat op het gebied van promotie en marketing niet alle activiteiten doorgang kunnen vinden, verwachten we op dit moment dat € 100.000 aan budgetten vrijvalt. Afhankelijk of het mogelijk is om activiteiten alsnog in het najaar te kunnen uitvoeren, kan dit bedrag nog verder oplopen.

Uit de openstelling van de regeling OP-Zuid (call 4f) resteert ongeveer € 150.000 aan budget. Deze middelen kunnen worden toegevoegd aan de vrije middelen.

Ook rond andere Europese subsidies kunnen vertragingen ontstaan, mede doordat openstellingstermijnen zijn verlengd en soms ook doorlopen naar volgend jaar. Waar nodig zullen wij in de najaarsnota voorstellen de beschikbare middelen door te schuiven

Mobiliteit op maat

De eerder genoemde vraaguitval in het openbaar vervoer onderkennen we ook bij de haltetaxi. We verwachten dat dit jaar € 250.000 budget resteert.

De pilots slimme mobiliteit - waaronder ook het project Smart Mobility uit de regiodeal - lopen vertraging op, voornamelijk doordat de doelgroepen minder reizen en bijeenkomsten nu geen doorgang kunnen vinden. Afhankelijk van de mogelijkheden dat projecten dit jaar alsnog (volledige) doorgang kunnen vinden, doen wij in de najaarsnota een voorstel tot overheveling van budgetten. Ook de uitvoering van enkele activiteiten van ROVZ loopt mogelijk (beperkte) vertraging op. In de najaarsnota verwachten wij meer zicht te hebben op de mogelijke effecten.

De investeringsprojecten wegen, als ook het (groot) onderhoud van de infrastructuur lopen op dit moment nog steeds (nagenoeg) volgens planning.

Iedereen telt!

Ook binnen dit programma kunnen een aantal evenementen en gesubsidieerde activiteiten geen of beperkte doorgang vinden. Zo verwachten we op dit moment € 100.000 aan onderuitputting op budget voor sportevenementen. Voor culturele evenementen en –activiteiten verwachten we op dit moment een onderuitputting van € 280.000. In deze bedragen is rekening gehouden dat voor een aantal subsidieverstrekkingscoulancessen toegepast wordt. Een substantieel deel van deze vrijval heeft betrekking op regioarrangementen. Deze vrijval voegen we toe aan het Zeeuws Stimuleringsfonds Cultuur. Het overgrote deel van de subsidies binnen dit programma zijn de zogenaamde 'integrale kostensubsidies' (IKS). Aangezien de instellingen die deze subsidies ontvangen een relatief vast kostenniveau

hebben en vaak minder afhankelijk zijn van externe inkomstenstromen, is de verwachting dat van deze subsidies vrijwel geen budgetten zullen vrijvallen. Dit mede ook in het licht van de coulance die we toepassen.

In het vervolg op Slag om de Schelde zijn voor de Vrijheidsboulevard eerder incidentele middelen beschikbaar gesteld. Aangezien de activiteiten verschuiven naar 2021 is het ook noodzakelijk om de middelen naar 2021 over te hevelen. In de najaarsnota leggen we u daartoe een besluit voor.

Binnen de bestaande budgetten van cultuur verwachten we dat in dit jaar € 300.000 resteert, met name doordat zich minder initiatieven voordoen waarin wij een bijdrage kunnen leveren. Zoals genoemd zetten we - binnen dezelfde beleidsdoelstelling - deze middelen in voor het Zeeuws Stimuleringsfonds Cultuur.

In de voorjaarsnota 2020 is € 440.000 aanvullende structurele dekking toegekend om de rijksbijdrage restauratie rijksmiddelen geheel van de gevraagde cofinanciering te kunnen voorzien. Vanaf 2021 lopen deze middelen mee in de reguliere openstellingen. Op dit moment zijn de middelen voor 2020 nog niet ingezet. Wij onderzoeken de mogelijkheden om deze middelen binnen het Zeeuws Stimuleringsfonds Cultuur in te zetten voor restauratie rijksmonumenten. Afhankelijk van die mogelijkheden doen we in de najaarsnota eventueel een voorstel om (een gedeelte van) de middelen een alternatieve aanwending binnen het Stimuleringsfonds te geven.

Energie op klimaat

De coronacrisis heeft een drukkend effect op investeringsbeslissingen en investeringsruimte bij bedrijven en burgers. Verduurzamingsprojecten hebben hier, net als overigens ook businesscases voor fossiele energieprojecten, last van. Wij merken dit doordat we minder projectvoorstellen en cofinancieringsvragen ontvangen. We verwachten daarom dit jaar een onderuitputting op deze budgetten van € 150.000.

Bedrijfsvoering

Naast oog voor de gezondheid van onze medewerkers en burgers hebben wij de afgelopen maanden maatregelen getroffen om de continuïteit van onze organisatie te borgen. Met betrekking tot interactie en gedrag in onze organisatie is een continuïteitsplan opgesteld op basis waarvan is en wordt gehandeld. Het plan is er op gericht om het provinciaal bestuur én ambtelijke organisatie haar maatschappelijke taak blijvend te kunnen vervullen door de vitale processen, zoals primaire (water) wegen, betalingsverkeer, ICT-processen en ondersteuning provinciaal bestuur, te garanderen. Dat is gelukt.

Vanaf half maart werkt een groot deel van onze medewerkers zoveel mogelijk thuis en vindt ook de bestuurlijke en politieke besluitvorming plaats met behulp van digitale vergaderfaciliteiten. Het aanpassingsvermogen van ons allemaal is groot (geweest). Hoewel onze organisatie op het gebied van digitaal werken de afgelopen jaren al een ontwikkeling had doorgemaakt, bleken zoals bij veel andere organisaties aanvullende voorzieningen nodig om volledig tijd- en plaats onafhankelijk te kunnen werken. In korte tijd is hier invulling aan gegeven. Bijvoorbeeld in de digitale infrastructuur, zoals pulseverbindingen en videoconferencing, alsook (ICT) arbeidsmiddelen voor het inrichten van de thuiswerkplek. Momenteel zijn hiervoor € 25.000 aan incidentele kosten gemaakt. Tevens zijn (aanvullende) licenties aangeschaft, die een structurele last van € 100.000 met zich meebrengen. Mogelijk dat ook tot eind van het jaar hierin nog kosten gemaakt moeten worden.

Naast voorzieningen om op afstand te werken zijn ook maatregelen getroffen voor een veilige manier van werken in onze kantoorpanden, wegensteunpunten en Nautische Centrale Vlissingen. Maatregelen die hiervoor zijn genomen zijn vooral gericht op hygiëne, huishoudelijke aanpassingen voor het toepassen van anderhalve meter afstand en hybride vormen van vergaderen. De kosten hiervoor bedragen momenteel € 55.000. Tot eind van het jaar verwachten we dat de er nog € 75.000 aan kosten bij komt. Anderzijds worden door het thuiswerken minder reis- en verblijfskosten gemaakt. We verwachten dat dit jaar € 50.000 op dit budget resteert.

In de afgelopen periode hebben we gezien dat een snelle adoptie van nieuwe digitale mogelijkheden een betrokken en actieve rol vraagt van alle medewerkers binnen de provinciale organisatie. Het toepassen en gebruik maken van moderne digitale middelen wordt in het huidige tijdperk niet alleen meer doorgevoerd door een groep van specialisten, maar steeds vaker door verschillende mensen in de organisatie zelf. De crux is om dit in samenhang te doen en regie te voeren zodat dit doelmatig en veilig gedaan wordt. Onze ervaring is dat dit het draagvlak van nieuwe ontwikkelingen fors ondersteunt. Een aansprekend voorbeeld hiervan is de inzet van de Digital Buddies, die hulp en ondersteuning hebben

geboden aan Statenleden in de voorbereiding op de eerste digitale Statenvergaderingen. Wij overwegen om deze wijze van ondersteuning ook op langere termijn te blijven inzetten, maar ook bij nieuwe ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de implementatie van het nieuwe zaakstelsel, in te zetten.

Om met inachtneming van de contactbeperkende maatregelen uw Statenvergadering van juli in fysieke vorm te kunnen laten plaatsvinden, heeft u gekozen om deze vergadering op een alternatieve locatie te laten plaatsvinden. Afhankelijk van uw besluit om ook de volgende Statenvergaderingen op een alternatieve locatie te laten plaatsvinden, leggen wij in de najaarsnota de kosten en dekking hiervan aan u voor.

Financiën

Om leveranciers in deze crisistijd tegemoet te komen, zijn wij overgegaan tot versnelde betaling van facturen. Dit heeft ertoe geleid dat wij 60% van alle facturen binnen één week na ontvangst betalen.

Omtrent huren, pachten en leges hebben wij nog geen verzoeken ontvangen tot uitstel of coulance op betalingen. Mocht dat zich de komende periode wel voordoen, dan zullen wij met die partijen in overleg treden om tot een oplossing te komen.

In het statenvoorstel 'jaarstukken 2019 Nazorgfonds Gesloten Stortplaatsen Zeeland' hebben wij u gewezen op een forse daling van de koers van de beleggingen. Inmiddels zijn de koersen in beperkte mate hersteld, maar is nog steeds een koersverlies aanwezig. Op dit moment is de reserve meerjarig beleggingsresultaat van voldoende omvang om het huidige koersverlies op te vangen. In hoeverre het aan het eind van het boekjaar 2020 noodzakelijk zal zijn om de reserve meerjarig beleggingsresultaat hiervoor in te zetten, moet worden afgewacht. Indien nodig informeren wij u hierover (tussentijds) nader.

Eén van de afspraken in het BOFv is een bevroering van het accres in 2020 en 2021 naar de stand van de meicirculaire 2020. In onze brief van 16 juni hebben we u geïnformeerd over de meicirculaire 2020 en de gevolgen voor de stelpost, die na verwerking ongeveer € 740.000 bedraagt. Door de bevroering van het accres verwachten wij geen (substantiële) uitnamen uit de stelpost provinciefonds dit jaar, waardoor het saldo in de stelpost kan worden toegevoegd aan de budgettaire ruimte. In lijn met de financiële verordening leggen wij u daartoe in de najaarsnota een besluit voor.

Ook hebben wij de 8^e begrotingswijziging 2020 ter besluitvorming aan u toegezonden. Na besluitvorming bedraagt de budgettaire ruimte € 693.000. In lijn met de financiële verordening leggen wij u in de najaarsnota een besluit voor de inzet van deze ruimte voor.

Uit de laatste kwartaalrapportage grote projecten blijkt dat het benodigde weerstandsvermogen € 6,0 miljoen bedraagt. De algemene reserve bedraagt € 16,8 miljoen en is daarmee ruimschoots in staat om het weerstandsvermogen af te dekken. Via de kwartaalrapportages houden we u op de hoogte van de ontwikkeling van het weerstandsvermogen. De huidige inschatting is dat corona voor de provinciale begroting geen tot beperkte gevolgen voor het benodigde weerstandsvermogen heeft.

Taakstelling overprogrammering

Ten tijde van onze voorbereiding en besluitvorming op de voorjaarsnota realiseerden we ons dat de crisis gevolgen zou hebben voor de uitvoering van de lopende begroting. Wat wel en precies zou lukken konden we op dat moment niet aangeven. We hebben daarom een hoofdkoers gevolgd om te zorgen dat wat uitgevoerd kan worden, ook daadwerkelijk uitgevoerd wordt. We hebben daarvoor ruimte gevraagd, zodat op voorhand geen zaken worden getemporiseerd die achteraf toch uitgevoerd hadden kunnen worden. In de voorjaarsnota 2020 hebben we daarom een taakstelling onderuitputting opgenomen van € 1,75 miljoen.

De verwachte vrijval binnen de uitvoeringsprogramma's, alsmede de ruimte die de stelpost provinciefonds en de budgettaire ruimte bieden, is ruimschoots voldoende om deze taakstelling in te vullen. In de najaarsnota leggen we voor de invulling een concreet besluit voor.